

Педагогічний часопис Волині

ISSN 2415-8143



№1 (16)
2020

<https://www.pedchas.eenu.edu.ua>

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ISSN 2415-8143

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ЧАСОПИС
ВОЛИНИ**

**PEDAGOGICAL JOURNAL
VOLYN**

**PEDAGOGICHNIJ CHASOPIS
VOLINI**

№1 (16)/2020

<https://www.pedchas.eenu.edu.ua>

Луцьк – 2020

УДК 37(051)

ББК 74я52

П-24

Рекомендовано до друку вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол №3 від 28.02.2020 р.)

Редакційна колегія «Педагогічного часопису Волині»

Лякішева А. В., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*головний редактор*).

Кузава І. Б., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) (*відповідальний секретар*).

Члени редколегії:

Влосінський Маріан, доктор габілітований у галузі педагогіки (Куявська школа департаменту освіти, Республіка Польща).

Гайдукевич С.Є., кандидат педагогічних наук, доцент (Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка, Республіка Білорусь).

Гусак Л.Є., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Лабендович Станіслав, доктор габілітований у галузі педагогіки (Люблінський католицький університет Івана Павла II, Республіка Польща).

Мазур Пйотр, доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки Вищої професійної школи у м. Хелмі (Республіка Польща).

Максимук Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент (Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна, Республіка Білорусь).

Москальова Л. Ю., доктор педагогічних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького)

Потапчук Т.В., доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Пріма Р. М., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Сергейко С. А., кандидат педагогічних наук, доцент (Гродненський обласний інститут розвитку освіти, Республіка Білорусь).

Смолюк І. О., доктор педагогічних наук, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Шевцов А.Г., доктор педагогічних наук, професор (Міністерство освіти і науки України).

Шеремет М. К., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Рецензенти:

Осадченко І. І., доктор педагогічних наук, професор (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини).

Супрун М. О., доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

Цьось А. В., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

У журналі «Педагогічний часопис Волині» висвітлюються актуальні питання із галузі знань «освіта» (науки про освіту – дошкільна, початкова, середня та професійна (за спеціалізацією), спеціальна освіта, фізична культура і спорт).

Видання індексується Google Scholar.

Журнал «Педагогічний часопис Волині» є **фаховим виданням України з педагогічних наук** (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 16.05.2016 № 515), в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, і має тематичну спрямованість щодо спеціальності «Педагогіка».

Педагогічний часопис Волині : науковий журнал. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. – № 1 (16). – 148 с.

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2020
© Маліневська І.П (обкладинка), 2020
© Кузава І.Б. (упорядкування), 2020

Педагогічний часопис Волині

Журнал зареєстрований у вересні 2015 року
Періодичність – 4 рази на рік

№ 1 (16)

2020

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Бідюк Наталія, Бідюк Дмитро

СУЧАСНА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: БРИТАНСЬКИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....7

Вільчковська Анастасія

СТАН МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ПОЛЬЩІ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД (40-60 РР. ХХ СТ.)14

Кіндер Карина

СУЧАСНІ ХОРЕОЗНАВЧІ КОНЦЕПЦІЇ ПОХОДЖЕННЯ ТАНЦЮ «ГОПАК»21

Кривицька Тетяна, Панасюк Світлана

«ПІСНЯ БЕЗ СЛІВ» ОП. 9 №3 Я. СТЕПОВОГО: ІНТОНАЦІЙНО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ26

Остапівський Ігор, Остапівська Тетяна

АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В.О. СУХОМЛІНСЬКОГО В РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА У КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ32

Рокош Владислав, Катерина П'явка

ПОНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МУЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.38

РОЗДІЛ II. ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ОСВІТІ

Анненкова Наталія, Потапчук Тетяна

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ43

Антонюк Володимир, Алендарь Надія

ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ49

Бартків Оксана, Дурманенко Єгенія

ЕЛЕМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ»56

Войтович Оксана

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ61

Нарихнюк Наталія, Бойчук Марія
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ ...67

Потапчук Тетяна
ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ75

Самойленко Олексій
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВІДЕОЛЕКЦІЙ ТА ОН-ЛАЙН ТРАНСЛЯЦІЙ В СИСТЕМІ
ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ З КІБЕРБЕЗПЕКИ В УМОВАХ ОСВІТНЬО-ЦИФРОВОГО
СЕРЕДОВИЩА80

Фарина Альона, Луцюк Юлія
ГУМАНІТАРНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ85

Яструб Оксана
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: МОЖЛИВОСТІ ТА СПЕЦИФІКА
ВПРОВАДЖЕННЯ91

РОЗДІЛ ІІІ. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Гац Георгій, Гайволя Руслан, Адамчук Владислава
КОРЕКЦІЯ РУХОВИХ ПОРУШЕНЬ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ ЗАСОБАМИ
АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ99

Марчук Валентин
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ-
СИРИТ104

Матвійчук Мар'яна
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ГОТОВНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ДО РОБОТИ У
ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ109

Оксенюк Оксана
РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЕКТУ В РОЗВИТКУ ПАЛІАТИВНОЇ ТА ХОСПІСНОЇ
ДОПОМОГИ114

Павлюк Тетяна, Косарева Оксана, Козлюк Ольга
ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО
РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ121

Сергєєва Валентина
ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УКРАЇНІ132

НАШІ АВТОРИ134

ІНФОРМАЦІЙНА СТОРІНКА136

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ142

CONTENTS

SECTION I. THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF EDUCATION IN THE CONTEXT OF SOCIETY

Bidyuk Natalya, Bidyuk Dmytro

MODERN CHOREOGRAPHIC EDUCATION: BRITISH AND UKRAINIAN EXPERIENCE7

Vilchkovska Anastasia

THE STATE OF MUSICAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN IN POLAND IN THE POST-WAR PERIOD (40-60 YEARS OF THE XX CENTURY)14

Kinder Karyna

MODERN CHOREOLOGICAL CONCEPTS OF THE ORIGIN OF THE DANCE «HOPAK»21

Kryvytska Tetyana, Panasyuk Svitlana

“A SONG WITHOUT WORDS” OP. 9 NO. 3 BY YAKIV STEPOVYI: FEATURES OF INTONATION DEVELOPMENT AND INTERPRETATION26

Ostapiovskiy Igor, Ostapiovska Tatiana

THE RELEVANCE IDEAS OF V. O. SUKHOMLYNSKYI FOR THE IMPLEMENTATION THE PEDAGOGY OF THE PARTNERSHIP IN THE CONCEPT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL.....32

Rokosh Vladyslav, Piavka Kateryna

THE CONCEPT OF COMPETENCE IN THE MUSICAL TRAINING OF AFUTURE TEACHER.....38

SECTION II. INNOVATIVE PROCESSES IN EDUCATION

Annenkova Nataliia, Potapchuk Tetiana

DEVELOPMENT OF CREATIVE POTENTIAL OF FUTURE MASTERS OF MUSICAL ARTS IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION.....43

Antoniuk Volodymyr, Alendar Nadiia

GAME AS A MEANS OF SHAPING CHILDRENS READINESS FOR SCHOOL49

Bartkiv Oksana, Durmanenko Evheniya

ELEMENTS OF DISTANCE LEARNING IN THE STUDYING PROCESS OF COURSE "EDUCATIONAL WORK METHOD"56

Voitovych Oksana

IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE TEACHING TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF TRAINING OF FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS61

Narykhniuk Natalia, Boychuk Maria.

CURRENT APPROACHES TO TEACHING MATHEMATICS IN A NEW UKRAINIAN SCHOOL.....67

Potapchuk Tetiana
CHILDREN'S FOLKLORE AS A MEANS OF FORMATION OF COMMUNICATIVE
COMPETENCE IN YOUNG CHILDREN OF SCHOOL AGE75

Samoylenko Oleksiy
METHOD OF CONDUCTING VIDEO LECTURES AND ONLINE BROADCASTING IN THE
SYSTEM OF PREPARATION OF BACHELORS FROM CYBER SECURITY IN THE
CONDITIONS OF EDUCATIONAL DIGITS80

Faryna Alona, Lutsiuk Yuliia
HUMANITARIAN STUDENT'S RESEARCH WORK IN THE PEDAGOGICAL INSTITUTION
OF HIGHER EDUCATION85

Yastrub Oksana
DISTANCE LEARNING IN PRIMARY SCHOOL: OPPORTUNITIES AND SPECIFICS OF
IMPLEMENTATION91

SECTION III. CURRENT ISSUES OF THEORY AND PRACTICE SPECIAL EDUCATION AND SOCIAL WORK

Hats Heorhii, Haivolia Ruslan, Adamchuk Vladislava
CORRECTION OF MOTOR DISORDERS OF CHILDREN WITH HEARING DISABILITIES BY
MEANS OF ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION99

Marchuk Valentyn
THE THEORETICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL
SUPPORT OF ORPHANS104

Matviichuk Mariana
MAIN COMPONENTS OF THE SOCIAL WORKER'S READINESS TO WORK IN CHILDREN'S
HEALTH AND LEISURE INSTITUTIONS109

Oksenyuk Oksana
THE ROLE OF THE SOCIAL PROJECT IN THE DEVELOPMENT OF PALLIATIVE AND
HOSPICE CARE114

Pavlyuk Tatiana, Kosareva Oksana, Kozlyuk Olga
PERSONALLY ORIENTED APPROACH IN THE ORGANIZATION OF LOGICAL AND
MATHEMATICAL DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN WITH SPEECH
DISORDERS121

Serheieva Valentyna
SPECIALIZED EDUCATION FOR PRESCHOOL CHILDREN WITH PSYCHOPHYSICAL
DISORDERS IN UKRAINE: FORMATION AND DEVELOPMENT128

OUR AUTHORS134

INFORMATION PAGE136

EXAMPLE OF MATERIALS142

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Тетяна Павлюк,
кандидат педагогічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна

Оксана Косарева,
кандидат педагогічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна

Ольга Козлюк,
кандидат педагогічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна

DOI: <https://doi.org/10.29038/2415-8143-2020-01-121-127>

Зміна парадигми дошкільної освіти характеризується переходом з навчально-дисциплінарної моделі до особистісно орієнтованого підходу у вихованні дітей дошкільного віку.

Метою дослідження є вивчення особливостей організації логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення в сучасних умовах.

У статті використано методи дослідження: теоретичні: аналіз педагогічної літератури та публікацій з питань організації логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення; педагогічний експеримент, узагальнення та методи математичної статистики.

Результат. Представлено аналіз відмінностей особистісно орієнтованого підходу і навчально-дисциплінарній моделі освіти у вихованні дітей дошкільного віку. Авторами намічено шляхи реалізації особистісно орієнтованого підходу в сучасному закладі дошкільної освіти. Виокремлено завдання логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення та здійснено діагностику словесно-логічного мислення та вміння узагальнювати у дітей старшого дошкільного віку з порушенням мовлення за методикою «Четвертий зайвий».

Ключові слова: дитина дошкільного віку, порушення мовлення, особистісно орієнтований підхід, логіко-математичний розвиток, словесно-логічне мислення, заклад дошкільної освіти.

Вступ (постановка проблеми). На сучасному етапі реформування освітньої галузі відбуваються докорінні зміни та модернізація освітнього процесу закладів дошкільної освіти.

Модернізація дошкільної освіти України регламентується законодавчою та нормативно-правовою базою. Серед них: Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Національна програма «Діти України», Конвенція про права дитини, Базовий компонент дошкільної освіти, Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства»; накази Міністерства освіти і науки України: Положення про дошкільний навчальний заклад, Порядок державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів; нормативні документи: Про планування освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, програми навчання й виховання у закладі дошкільної освіти.

Затвердження нових стандартів дошкільної та початкової освіти призвели до впровадження освітньої парадигми гуманізації безперервного особистісного розвитку дітей і оновлення змісту та методів підготовки дошкільників до навчання в Новій українській школі. Відтак, відбувається активне впровадження особистісно орієнтованого підходу у вихованні дітей дошкільного віку на противагу навчально-дисциплінарній моделі освіти, яка впроваджувалася раніше. Це покладено в основу Базового компонента дошкільної освіти [2], у якому наголошується на принципових відмінностях між цими освітніми моделями:

– у навчально-дисциплінарній моделі освіти центральною фігурою, розпорядником виступає педагог; основним життєвим контекстом – навчальна діяльність (заняття), а основними досягненнями – знання, уміння, навички;

– центральною фігурою особистісно орієнтованої моделі, розпорядником є дитина; життєвим контекстом – особистісне буття, діяльність; основними досягненнями – життєва компетентність дитини.

У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») зазначається, що Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного й культурного розвитку суспільства. У сучасних умовах формуються нові стратегічні цілі й тенденції оновлення навчання й виховання, відбуваються реальні процеси гуманізації, які викликані новими парадигмами освіти – особисто орієнтованим підходом [4].

Аналіз наукових публікацій із проблеми дослідження. Загальні орієнтири виховання гуманної поведінки дитини окреслені у працях вчених, присвячених проблемі гуманістичного, зокрема особистісно-орієнтованого виховання (І. Бех, Л. Бобко, А. Вірковський, І. Кіресь, П. Перепелиця, Т. Поніманська), заснованого, на думку І. Беха, на законах випереджального морально-духовного розвитку, розвитку вищих емоційних переживань та занурення в емоційні стани, оволодіння людським знанням в контексті людської культури, піклування людини про навколишній матеріальний і соціальний світ, ідентифікації вихованця зі значущим дорослим [3].

Одним із суттєвих напрямів гуманізації дошкільної освіти в Україні є впровадження в практику роботи дошкільних закладів особистісно зорієнтованого підходу до навчання і виховання дітей дошкільного віку. Саме в дошкільному віці починає формуватися особистість і від того, як виховували дитину, в якому оточенні, як спілкувалися з нею, які були цілі виховання і якими принципами керувалися в освітньо-виховній роботі, буде залежати якою вона стане в дорослому віці [7].

Особистісно орієнтований підхід – це принцип гуманістичної педагогіки, який пронизує весь процес навчання і виховання та проявляється в повазі до дитини як до особистості, визнанні її цінності та права на вільний розвиток, в реалізації її потенційних можливостей. Принцип гарантує право на неповторність та індивідуальність вихованця. Центром педагогічного процесу є не вихователь, як традиційно вважалося, а особистість дитини [5].

Повноцінне функціонування особистісно орієнтованої системи навчання можливе лише у разі дотримання цілої низки загально дидактичних, педагогічних та психологічних умов. Без мотивації самого дошкільника до навчання як цілісного процесу, так і до особисто-орієнтованого підходу, як і без готовності педагога саме до співпраці з дітьми в жодному разі всебічного розвитку особистості не відбудеться.

Сучасний особистісно орієнтований підхід до формування особистості дитини неможливий без врахування складної взаємодії оточуючого середовища і соціальних впливів на дитину та її індивідуальних особливостей.

Отже, шляхи реалізації особистісно орієнтованого підходу у сучасному закладі дошкільної освіти наступні:

- 1) базове навчання: (впровадження активних методів навчання; варіативність розумових та психічних навантажень; утворення диференційованих навчальних груп (за здібностями, нахилами, інтересами); індивідуальний підхід під час фронтальних занять, впровадження в практику дошкільного садка індивідуальних міні-занять);
- 2) вибіркоче навчання: гурткова робота, додаткові освітні послуги;
- 3) створення розвиваючого середовища в групі: розуміння вихователем дитячих інтересів та захоплень, створення матеріальних умов для їх реалізації;
- 4) гуманізація взаємин вихователя з дітьми: перехід до 3-х блочної структури педагогічного процесу: блок спеціально організованого навчання, блок партнерської взаємодії вихователя з дітьми, блок вільної самостійної діяльності дітей; оптимальне використання різних позицій спілкування вихователя з дітьми: позиція «над», позиція

«партнера», позиція «невтручання»; надання переваги груповим та індивідуальним формам роботи з дітьми; всі види діяльності проводяться в ігровій формі та самостійних заняттях за інтересами, щоб в блоці самостійної діяльності постійно були діти;

5) комплексне вивчення можливостей розвитку дітей: оцінка педагогом особливостей розвитку дитини (вихователь-дослідник); оцінка психологом особливостей розвитку дітей спеціалістами (психологом, логопедом, лікарем); створення карт (паспортів) індивідуального розвитку на кожну дитину;

б) посилена увага вихованню дітей в сім'ї. Взаємодія вихователя з батьками: індивідуальні бесіди, консультації, патронаж, запрошення батьків в дитячий садок, батьківські збори, наочні форми роботи.

Отже, особисто орієнтоване навчання є складовою частиною гуманізації освітнього простору закладу дошкільної освіти і забезпечує всебічний розвиток та самореалізацію особистості кожної дитини, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб. Значну категорію серед дошкільників займають діти з порушеннями мовлення. Значну

Проблеми порушення мовлення дітей дошкільного віку висвітлюють у своїх дослідженнях вітчизняні вчені: Н. Бойкова, В. Бондар, Ю. Василенко, Г. Волкова, Н. Габдулін, Л. Гончарук, М. Іванова, О. Орлова, Ю. Рібцун, О. Ревуцька, А. Рябченко, В. Синьов, Є. Соботович, В. Кондратенко, А. Малярчук, В. Тарасун, Т. Туманова, М. Шеремет, Т. Філічева та інші. Проблема знайшла відображення й у працях зарубіжних дослідників: N. Wong, T. Yamamoto, Ferrein, Husson, Perello, Socollof.

У дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення досить часто виникають проблеми з навчальною діяльністю, особливо це стосується опанування елементів математики.

Вітчизняні науковці (Л. Артемова, Н. Баглаєва, О. Брежнева, О. Гришко, Л. Зайцева, М. Машовець, О. Кононко, І. Підлипняк, Л. Плетеницька, Т. Степанова, С. Татарінова, О. Фунтікова, К. Щербакова та ін.) працюють над удосконаленням методів та технологій математичної освіти дітей дошкільного віку. Тому, змінюється і сама термінологія: навчання елементів математики сучасні дослідники все частіше розглядають як логіко-математичний розвиток. На нашу думку, саме поняття “логіко-математичний розвиток” найкраще підходить під нову парадигму дошкільної освіти. Особистісно орієнтована модель навчання дошкільників передбачає становлення особистості дитини, її всебічний розвиток, у тому числі й логіко-математичний.

Отже, сучасні вчені зміщують пріоритет з педагогічного впливу на дітей дошкільного віку при вивченні початків математики та психолого-педагогічний акцент. Логічне мислення закладається саме у дошкільному віці. Формування елементарних математичних уявлень сприяє розвитку логічного мислення. Розглянемо більш детально цей взаємозв'язок та феноменологію поняття “логіко-математичний розвиток” дітей дошкільного віку.

Мета статті є вивчення особливостей організації логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У період дошкільного дитинства дитина активно пізнає світ, провідну роль у цьому відіграє мислення. Мислення як психічний процес дозволяє генерувати нові ідеї опанування довкілля та формування системи уявлень про об'єкти навколишньої дійсності. Це основа розумового виховання дітей дошкільного віку, яке в свою чергу передбачає опанування логічних операцій та засвоєння понять. Отже, систематична робота над розвитком логічного мислення у дітей раннього та дошкільного віку є передумовою розумового розвитку дітей. Математичний розвиток як складова частина розумового є найбільш оптимальним для формування логічного мислення.

Розвиток логічного мислення дошкільників розглядається вченими у розрізі формування елементарних математичних уявлень на заняттях з пріоритетом логіко-математичного розвитку (Л. Зайцева, Т. Степанова, Т. Павлюк, К. Щербакова). С. Татарінова провела експериментальне дослідження проблеми міркування як мовленнєвої категорії логічного мислення дітей старшого дошкільного віку. Дослідник О. Рома вивчає проблему логіко-математичного розвитку дошкільників засобами конструктора LEGO.

Дослідниця Н. Баглаєва вважає, що логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку – це зміни в пізнавальній діяльності дитини, що відбувся в наслідок розвитку математичних умінь і пов'язаних з ними логічних операцій [1]. Її думку поділяє і вчена І. Підлипняк [6].

У процесі опанування математичних понять у дітей формується логіко-математична компетенція, яка передбачає здатність самостійно здійснювати:

- класифікацію геометричних фігур, предметів та множин за якісними ознаками та чисельністю;
- серіацію - впорядкування предметів за величиною, масою, об'ємом, розташуванням у просторі;
- обчислення та вимірювання кількості, відстані, розмірів, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу.

Завдання логіко-математичного розвитку: формування логічних прийомів (операцій) розумової діяльності; уміння розуміти та простежувати причинно-наслідкові зв'язки явищ; уміння будувати прості умовисновки та основні причинно-наслідкового зв'язку [6].

О. Брежнева виділила наступні форми роботи з логіко-математичного розвитку дошкільників:

- пізнавальні (інтегровані заняття логіко-математичного змісту; повсякденні навчальні ситуації; дидактичні ігри та вправи; тематичні міні-заняття; історико-математичні бесіди; гурток "Математика дошкільника");
- змагальні (математичний КВК; математичні розваги; математичні інтернет-конференції тощо) [8].

У дослідженнях А. Венгер, М. Вовчик-Блакитної, О. Запорожця, Т. Косми, О. Люблінської, У. Ульяновської вказується на існування певної залежності: якщо у дошкільника розвинене вміння розмірковувати, логічно пояснювати, доводити, робити висновки, то це свідчить, з одного боку, про рівень мовленнєвого розвитку, а з іншого – про рівень логічного мислення.

Мислити логічно – це значить мислити точно і послідовно, не допускати протиріч у своїх міркуваннях і вміти розкривати логічні помилки. Ці якості мислення мають велике значення в будь-якій області наукової і практичної діяльності, вимагаючи точності мислення, обґрунтованості висновків. І навпаки, мова, що містить логічні помилки, плутана і суперечлива, а в деяких випадках може служити причиною винесення неправильного діагнозу.

Це дозволяє зробити висновки, що у процесі реалізації особистісно орієнтованого підходу в організації логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення зростає рівень їх словесно-логічного мислення. Тому з цією метою ми провели психолого-педагогічний експеримент.

У експерименті брали участь 58 дітей віком 5-6 років ЗДО м. Рівне (30 дітей – експериментальна група (ЕГ), 28 дітей – контрольна група (КГ)). У процесі психолого-педагогічного дослідження був проведений констатувальний етап. Він мав на меті виявити стан сформованості словесно-логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення. З цією метою було застосовано методику «Четвертий зайвий» Н. Белопольської (мета: оцінка рівня словесно-логічного мислення дітей, уміння узагальнювати і виділяти в предметі істотні ознаки, необхідні для узагальнення).

Методика «Четвертий зайвий», яку іноді в професійному ужитку називають також «Виключення предметів», призначена для вивчення особливостей мислення дітей і дорослих, перш за все рівня розвитку та якісних характеристик процесу узагальнення наочного матеріалу, і отримала широке поширення в патопсихології як досить компактний психодіагностичний інструмент, добре пристосований для клінічного застосування.

Суть методики: респонденту показують одночасно зображення чотирьох предметів, з якими, як передбачається, він знайомий і які може без зусиль упізнати. З цих чотирьох

предметів тільки три можуть бути підведені під одну загальну для них категорію, четвертий, що залишився, – зайвий, його потрібно виключити.

Завдання мають різний ступінь складності. Усі завдання розбиті на 7 груп. У кожній групі – по чотири картки-завдання. Завдання, що входять до кожної групи, об'єднує певна якісна особливість процесу знаходження правильного рішення. Складність завдань наростає від Групи I до Групи VI. Завдання з Групи VII містять матеріал, який провокує прояв порушень процесу узагальнення.

Група I «Прості узагальнення»: I-1 – три квітки і кішка, I-2 – три дерева і квітка, I-3 – три іграшки і яблуко, I-4 – три дитини і лялька;

Група II «Стандартні узагальнення»: II-1 – посуд і стіл, II-2 – фрукти і сир, II-3 – тварини і птах, II-4 – транспорт і кінь;

Група III «Диференційовані узагальнення»: III-1 – одяг зимовий і купальник, III-2 – одяг верхній і майка, III-3 – предмети меблів, на яких можна спати, і стіл, III-4 – жіноче взуття і чоловічий черевик;

Група IV «Узагальнення складніші по суті і по назві»: IV-1 – кондитерські вироби і яблуко, IV-2 – молочні продукти і хліб, IV-3 – напої і морозиво, IV-4 – струнні музичні інструменти і дзвоник;

Група V «Узагальнення, що вимагають розгорнутого пояснення»: V-1 – приладдя для шиття і окуляри, V-2 – речі, в середину яких можна щось покласти і парасолька, V-3 – предмети, що мають відношення до електрики і пилка, V-4 – приладдя для немовляти і молоток.

Група VI «Завдання, що мають два рішення»: VI-1 – курка, качка, курча і яйце (перше рішення – свійські птиці і яйце, друге рішення – зайва качка, оскільки з яйця вилуплюється курча і перетворюється на курку), VI-2 – корабель, літак, вертоліт, ракета (перше вирішення – транспорт і зайва ракета, друге вирішення – корабель пливе, а решта літає), VI-3 – лезо бритви, ніж, ножиці, молоток (перше рішення – усе різальне і молоток, друге рішення – інструменти для роботи і лезо), VI-4 – лижі, ковзани, самокат, санчата (перше рішення – усе, на чому катаються взимку, і самокат, друге рішення – усе, на чому катаються стоячи, і санчата).

Група VII «Завдання з провокацією»: VII-1 – жовті лимон, груша і перець і синій виноград (фрукти і перець, провокація за кольором), VII-2 – на гілках один персик, одна груша, одна шишка і дві сливи (фрукти і шишка, провокація по кількості), VII-3 – кавун, чашка, ніж і тарілка (посуд і кавун, провокація ситуативного рішення), VII-4 – кінцівки: лапа тварини, лапа птаха, нога людини і вухо (кінцівки і вухо, провокує страхи, що перешкоджають узагальненню частин тіла людини і тварини).

Критерії оцінки: за кожну правильну аргументовану відповідь нараховується 1 бал, за правильну відповідь без пояснення власного вибору – 0,5 бали, за неправильну – 0 балів.

22,5 – 27 балів – високий рівень розвитку словесно-логічного мислення та узагальнення;

15,5 – 21 бали – середній рівень розвитку узагальнення та словесно-логічного мислення; учень не завжди може виділити істотні ознаки предметів;

12,5 – 15 і менше балів – рівень нижче середнього; здатність до узагальнення та словесно-логічного мислення розвинена слабо;

12,5 балів і менше – низький рівень розвитку словесно-логічного мислення, вміння узагальнювати практично не розвинене.

Отримані результати діагностики сформованості словесно-логічного мислення та вміння узагальнювати у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення за методикою «Четвертий зайвий» у контрольній та експериментальній групах представлено на рис. 1.

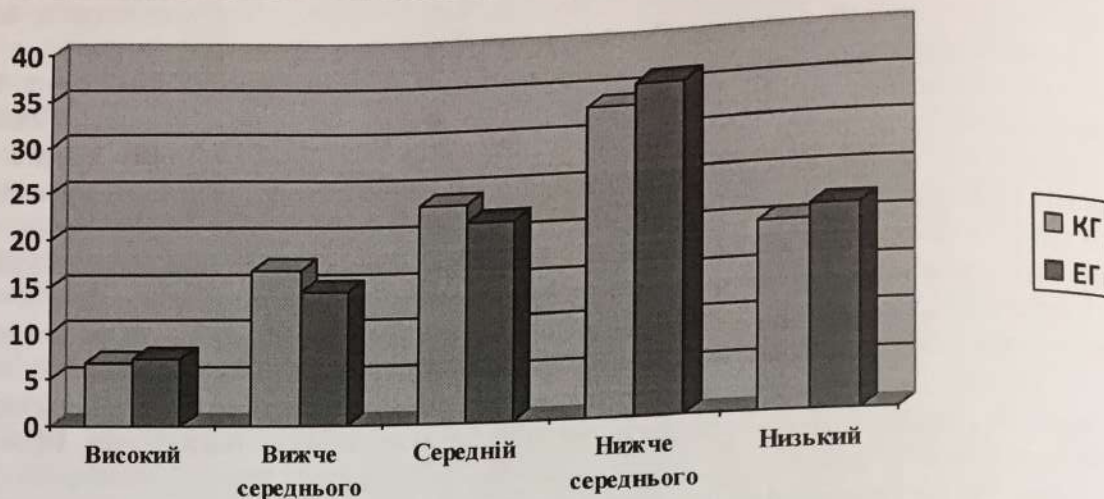


Рис. 1. Результати діагностики словесно-логічного мислення та вміння узагальнювати у дітей старшого дошкільного віку з порушенням мовлення за методикою «Четвертий зайвий»

До високого рівня сформованості словесно-логічного мислення та вміння узагальнювати віднесено 6,7% дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення ЕГ та 7,1% дітей КГ; до рівня вище середнього – 16,7% старших дошкільників ЕГ та 14,3% старших дошкільників КГ; до середнього – 23,3% респондентів та 21,4% респондентів КГ; до рівня нижче середнього – 33,3% дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення ЕГ та 35,7% дітей КГ; до низького – 20,0% осіб, які брали участь в експерименті ЕГ та 21,5% дітей КГ.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, результати дослідження засвідчили необхідність проведення формувального етапу з метою розробки та апробації методики логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення із використанням особистісно орієнтованого підходу. Це в першу чергу можна досягнути завдяки правильно організованому розвивальному середовищі. Воно має бути сенсорно насиченим, динамічним, варіативним, доступним для дітей дошкільного віку; спонукати для опанування нового та перетворення середовища під власні потреби.

Таким чином, стратегічним завданням реформування дошкільної освіти в Україні є організація освітнього процесу ЗДО на засадах особистісно орієнтованого підходу до навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Особистісно-орієнтований освітній процес має на меті розкриття і розвиток індивідуальності кожної дитини.

Джерела та література:

1. Баглаєва Н. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників / Н. Баглаєва // Дошкільне виховання, 1999. – № 7. – С. 5–7.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу / упоряд.: Панасюк Т. В., Нерянова С. І., Грищенко А. А. Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 168с. – С.7-13.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: у 2 кн. / Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І.Д. Бех / ред. О.І. Цибульська. Київ: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Державна національна програма «Освіта» /Україна ХХІ століття/. Київ: Райдуга, 1994. – 61 с.
5. Ікуніна З.І. Шляхи індивідуалізації уявлень у дітей старшого дошкільного віку / З.І. Ікуніна // Наука і освіта. 2008. – № 8/9. – С. 239-243.
6. Підлипняк І. Ю. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: особливості освітньо-виховного процесу / І. Ю. Підлипняк // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота», 2017. – Випуск 2 (41). – С. 194-197.
7. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те вид., перероб. / Т. І. Поніманська. Київ: Академвидав, 2018. – 408 с.

8. Щербаківа К. Підготівка майбутніх вихователів до забезпечення логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку / К. Щербаківа, О. Брєжнєва // Рідна школа, 2011. – №4–5 (квітень – травень). – С. 35–39.

References

1. Bahlaieva N. Suchasni pidkhody do lohiko-matematichnoho rozvytku doshkylnykyv / N. Bahlaieva // Doshkilne vykhovannia, 1999. – № 7. – S. 5–7.
2. Bazovyi komponent doshkylnoi osvity (nova redaktsiia) // Nastilna knyha kerivnyka doshkylnoho navchalnoho zakladu / uporiad.: Panasniuk T. V., Nerianova S. I., Hryshchenko A. A. Ternopil: Mandrivets, 2013. – 168s. – S.7–13.
3. Bekh I.D. Vykhovannia osobystosti: u 2 kn. / Kn. 2: Osobystisno oriientovani pidkhdid: naukovo-praktychni zasady / I.D. Bekh / red. O.I. Tsybulska. Kyiv: Lybid, 2003. – 344 s.
4. Derzhavna natsionalna prohrama «Osvita» /Ukraina KhKhI stolittia/. Kyiv: Raiduha, 1994. – 61 s.
5. Ikunina Z.I. Shliakhy indyvidualizatsii uiaavlennia u ditei starshoho doshkylnoho viku / Z.I. Ikunina // Nauka i osvita. 2008. – № 8/9. – S. 239–243.
6. Pidlypniak I. Yu. Lohiko-matematychnyi rozvytok ditei doshkylnoho viku: osoblyvosti osvityno-vykhovnoho protsesu / I. Yu. Pidlypniak // Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia “Pedahohika. Sotsialna robota”, 2017. – Vypusk 2 (41). – S. 194–197.
7. Ponimanska T. I. Doshkylna pedahohika: pidruchnyk. 4-te vyd., pererob. / T. I. Ponimanska. Kyiv: Akademvydav, 2018. – 408 s.
8. Shcherbakova K. Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do zabezpechennia lohiko-matematichnoho rozvytku ditei doshkylnoho viku / K. Shcherbakova, O. Brieznieva // Ridna shkola, 2011. – №4–5 (kviten – traven). – S. 35–39.

Павлюк Татьяна, Косарева Оксана, Козлюк Ольга. Личностно ориентированный подход в организации математического развития детей дошкольного возраста с нарушениями речи. Изменение парадигмы дошкольного образования характеризуется переходом от учебно-дисциплинарной модели к личностно ориентированного подхода в воспитании детей дошкольного возраста.

Целью исследования являются особенности организации математического развития детей дошкольного возраста с нарушениями речи в современных условиях.

В статье использованы методы исследования: теоретические: анализ педагогической литературы и публикаций по вопросам организации логико-математического развития детей дошкольного возраста с нарушениями речи; педагогический эксперимент, обобщения и методы математической статистики.

Результат. Представлен анализ различий личностно ориентированного подхода и учебно-дисциплинарной модели образования в воспитании детей дошкольного возраста. Авторами представлены пути реализации личностно ориентированного подхода в современном учреждении дошкольного образования. Выделены задачи математического развития детей дошкольного возраста с нарушениями речи и осуществлено диагностику словесно-логического мышления и умения обобщать у детей старшего дошкольного возраста с нарушением речи с помощью методики «Четвертый лишний».

Ключевые слова: ребенок дошкольного возраста, нарушение речи, личностно ориентированный подход, логико-математический развитие, словесно-логическое мышление, заведение дошкольного образования.

Tatiana Pavlyuk, Oksana Kosareva, Olga Kozlyuk. Personally oriented approach in the organization of logical and mathematical development of preschool children with speech disorders. Paradigm shift in preschool education is characterized by a front from educational-disciplinary model to personality-oriented approach.

The purpose of the research is to organization of logical and mathematical development of preschool children with speech disorders in modern conditions.

The methods of the research are user in article: theoretical:the analysis of pedagogical literature and publications connected with the questions of organization of logical and mathematical development of preschool children with speech disorders; pedagogical experiment of generalization and methods of mathematical statistics.

Result. An analysis of the differences between the personality-oriented approach and the educational-disciplinary model of education in the upbringing of preschool children is presented. The authors present ways to implement a personality-oriented approach in a modern preschool institution. The tasks of logical and mathematical development of preschool children with speech disorders are highlighted and the diagnosis of verbal and logical thinking and the ability to generalize in older preschool children with speech disorders by the method of «Fourth extra».

Key words: preschool child, speech disorders, personality-oriented approach, logical-mathematical development, verbal-logical thinking, preschool education institution.

Стаття надійшла до редколегії 06.02.2020 р.